

Jerzy Swędrowski

"Studia Prymasowskie (I-2007)", red.
Andrzej F. Dziuba, Warszawa 2008 :
[recenzja]

Saeculum Christianum : pismo historyczno-społeczne 15/2, 217-219

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

cześniej, bo już w średniowieczu w krajach katolickich – w północnej Italii i południowych Niderlandach (s. 210 – 211).

Głównym wnioskiem uzasadnionym przez Autora solidną analizą zbadanego materiału źródłowego jest stwierdzenie roli jaką odegrał przemysł metalowo – maszynowy i powody jego dynamicznego rozwoju. W przededniu I wojny światowej gałąź ta wysunęła się w regionie łódzkim na drugą pozycję, ustępując nadal dominującemu przemysłowi włókienniczemu. Przyczynami tego rozwoju było zapotrzebowanie łódzkiego włókiennictwa na maszyny, wzrost chłonności rynku rosyjskiego, a także modernizacja rolnictwa i wprowadzanie do produkcji rolnej nowoczesnych maszyn i urządzeń. Pociągało to za sobą zdynamizowanie przetwórstwa rolnego, które również wymagało dostaw produktów wytwarzanych przez przemysł metalowo – maszynowy. Autor stwierdzając wzrost produkcji maszyn i narzędzi rolniczych dokonał porównania wysokości produkcji w tym przemyśle w okręgu łódzkim ze skalą produkcji maszyn i narzędzi rolniczych w ośrodkach warszawskim i lubelskim (s. 146 – 147).

Prezentowana publikacja stanowi poważny wkład w badaniach nad przemysłem metalowo – maszynowym nie tylko w Łódzkim Okręgu Przemysłowym, ale również w Królestwie Polskim. Jej walorem jest podejmowanie w kontekście problematyki gospodarczej również zagadnień społecznych i narodowościowych. Dzięki temu z pewnością okaże się ona przydatna nie tylko dla historyków specjalizujących się w dziejach gospodarczych, ale także dla tych, którzy zajmują się zagadnieniami społecznymi.

Ks. Waldemar Gliński

Studia Prymasowskie (I-2007). Red. Bp A. F. D z i u b a. Wydawnictwo UKSW, Warszawa 2008, ss. 312

Rynek księgarski wzbogaca się o coraz nowe publikacje, które odzwierciedlają stan współczesnej kultury, budują obraz postrzegania świata oraz pobudzają do refleksji nad kondycją współczesnego człowieka. Nie brak także nowych periodyków, które podejmują ryzykowną drogę obliczoną na długie lata podejmowania wyzwań płynących ze zmieniającego się nieustannie zapotrzebowania na publikowane teksty. Wielu mówi współcześnie, że więcej ludzi pisze niż czyta. Jednak drukowany owoc myśli ludzi pochyłających się nad słowem, każe ciągle patrzeć z optymizmem w przyszłość i szukać pozytywnych symptomów, które zwiastują rozwój, a nie stagnację.

Współczesny czas, który przypada na permanentne nastawienie na przyspieszenie, każe poszukiwać metod i koncepcji, które odpowiedzą na zapotrzebowanie dzisiejszej społeczności. Metody rynkowe wydają się kształtować relacje i procesy kształtujące ludzi mieszkających obok siebie. Wydaje się, że istnieje ogromne zapotrzebowanie za nowe formy ideologii, które zaspokoją potrzebę wewnętrznego uspokojenia, choćby na chwilę.

Kościół i społeczności uniwersyteckie są przestrzeniami, które z zasady odpowiadają na obiektywne potrzeby człowieka. Pomijając mody i style, które noszą jedynie pozór spraw i zasad wpływających na współczesność, wspomniane instytucje charakteryzują się umiłowaniem prawdy oraz ciągle nowym i świeżym spojrzeniem ewangelicznego gospodarza, który ze swego skarbcza wydobywa rzeczy stare i nowe. Umiejętność spojrzenia z szacunkiem

na przeszłość, odpowiedzialności za terażniejszość i pokornego spojrzenia w to co będzie, jest gwarancją dobrego i skutecznego poruszania się w przestrzeniach niosących bogactwo ducha i intelektu.

W roku 2008 ukazał się pierwszy tom „Studiów Prymasowskich” sygnowany jako: „Rocznik I-2007”. Publikację wydało Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Jest ono owocem funkcjonowania Ośrodka Studiów i Dokumentacji nad Osobą i Nauczaniem Kardynała Stefana Wyszyńskiego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Wydaje się, że istnienie tego rodzaju Ośrodka odpowiada na obiektywne zapotrzebowanie, aby imię patrona nie było jedynie martwą literą przysłoniętą pyłem czasu. Potrzeba konstruktywnego odkrycia przeszłości, aby minione postacie nie stały się obiektami muzealnymi, które ogląda się jedynie z przykrej konieczności. Redaktor „Studiów Prymasowskich” bp Andrzej F. Dziuba – biskup łowicki i przewodniczący Rady Naukowej Konferencji Episkopatu Polski oraz rada naukowa, w której skład wchodzi m.in. ks. prof. dr hab. Stanisław Wilk – Rektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, czy prof. dr hab. Wiesław Chranowski budzą nadzieję, że podjęte dzieło „Studiów...” wpisze się w refleksję naukową, która wyda owoce w odkrywaniu tożsamości podejmujących drogę studiów uniwersyteckich i wszystkich poszukujących zakorzenienia w nieprzemijających wartościach.

Spis treści (s. 3-4) wskazuje na podjętą koncepcję, która będzie realizować się w dynamicznym aktualizowaniu treści związanych z osobą Prymasa Tysiąclecia. List Prymasa Polski Józefa Kardynała Glempa (s. 5-6) inauguracyjny nowy periodyk wskazuje, że przedmiotem badań i refleksji naukowej będzie dziedzictwo następców Radzyna Gaudentego, które rozwija się poprzez wieki historii Kościoła i Rzeczypospolitej. Następca prymasa Wyszyńskiego słusznie zauważa w swoim słowie, że fenomen wiary i postaw chrześcijańskich nie pozostaje bez znaczenia wobec rzeczywistości politycznej i społecznej. Refleksja podejmowana przez „Studia Prymasowskie” dokonuje się w określonej rzeczywistości, w obrębie społeczności Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Z tej racji na stronach 7 i 8 znalazło się Słowo Rektora, w którym ks. prof. dr hab. Ryszard Rumianek wyraża nadzieję, że nowy periodyk pomoże w zgłębianiu dziedzictwa pozostawionego przez Sługę Bożego. Interesujące jest zestawienie, które cytuje Ksiądz Rektor, wedle niego o papieżu Janie Pawle II na przestrzeni lat 1982-2005 powstało na ATK i na UKSW 1615 pozycji, natomiast nauczaniem Prymasa Tysiąclecia zajęto się w 191 pozycjach.

Osobną część periodyku stanowi konferencja naukowa *W 50 rocznicę powrotu kardynała Stefana Wyszyńskiego do posługi prymasowskiej* (s. 11-100), która odbyła się 11 października 2006 roku w Warszawie. Jej treść stanowią wystąpienia Prymasa Polski Józefa kard. Glempa, Rektora UKSW, bpa Andrzeja F. Dziuby, czy przedstawicieli Instytutu Pamięi Narodowej. Niezwykły walor niesie *Świadectwo Marii Okońskiej* (s. 91-94), które autentycznością i oddaniem atmosfery czasów może być cenną inspiracją w odkrywaniu bogactwa minionej epoki. Wszystkie wystąpienia w ramach konferencji naukowej mają szansę stać się przyczynkiem do dalszych poszukiwań oraz recepcji dzieła kardynała Wyszyńskiego.

Rozprawy i artykuły (s. 101-280) stanowią integralną część „Studiów Prymasowskich”, a ich zawartość obrazuje bogactwo dokonań następcy prymasa Augusta Hlonda. Jawi się tutaj bogactwo posługi prymasowskiej, które wyraża się w konkretnie posługiwaniu kościołom

lokalnym. Jest to chociażby przedłożenie abpa Henryka Muszyńskiego *Prymasowskie Gniezno w nauczaniu i życiu Stefana Kardynała Wyszyńskiego* (s. 199-214), czy w teckście ks. dra hab. Romana Karwackiego *Prymasowska posługa Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Diecezji Siedleckiej czyli Podlaskiej* (s. 135-164). Podjęta tematyka niesie walor odkrywania dynamiki ewangelizacyjnej oraz dowartościowania wspólnot Kościoła partykularnego. Nie zabrakło w tym dziale tekstów, które odnoszą się do recepcji wskazań Soboru Watykańskiego II, w kontekście odkrywania nauczania kerygmatycznego. Tę tematykę podjął ks. prof. dr hab. Jerzy Lewandowski z UKSW w artykule *Teologia rzeczywistości ziemskich w kerygmacie Stefana Kardynała Wyszyńskiego* (s. 165-198). Warto zauważyć, że wszystkie rozprawy i artykuły posiadają streszczenia w nowożytnych językach europejskich.

Kolejną część periodyku stanowią Recenzje (s. 281-292), które dotyczą publikacji związanych z osobą prymasa Wyszyńskiego. Można żywić nadzieję, że ten dział zostanie w kolejnych numerach rozbudowany, podobnie jak Sprawozdania i komunikaty (s. 286-302). Wydaje się, że tytuł periodyku wymaga otwarcia się na dziedzictwo następców Radzyna Gaudentego i prymasa Mikołaja Trąby. Bez wątpienia pierwszy tom poświęcony Prymasowi Tysiąclecia wprowadza czytelnika w dziedzictwo, którego znakiem rozpoznawczym jest pochodzący z Diecezji włocławskiej profesor katolickiej nauki społecznej z okresu międzywojennego. Okazuje się, że można odczytywać jego dzieło, także w kontekście procesów integracyjnych w współczesnej Europie (s. 292-302).

Ostatnią część „Studiów Prymasowskich” stanowi Dokumentacja ośrodka (s. 303-312). Jest to szczegółowy zapis dynamiki organizacyjnej, która skupia się wokół dziedzictwa Prymasa Tysiąclecia. Znajdą się tutaj Uchwały i Zarządzenia UKSW dotyczące Ośrodka Dokumentacji i Studiów nad Osobą i Nauczaniem Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz Regulamin organizacyjny wspomnianego Ośrodka. Jest także skład Rady Programowej oraz słowo Rektora UKSW i przedłożenie bpa Andrzeja F. Dziuby dotyczące funkcjonowania Ośrodka i jego perspektyw.

Wydaje się, że zaproponowany układ „Studiów Prymasowskich” wychodzi naprzeciw zapotrzebowaniu na odkrywanie dziedzictwa przeszłości, a jednocześnie aktualizowania dorobku, które jeszcze dzisiaj ma wielu świadków i propagatorów.

Odkrycie bogactwa spuścizny po Prymasie Tysiąclecia daje szansę na konstruktywne podejmowanie szans współczesności i unikanie zagrożeń, które nie były obce poprzednim dziesięcioleciom. Jednocześnie nowy periodyk ma w swoim tytule gotowość zgłębiania dziedzictwa prymasów, które trwa w dziełach kultury, literatury, czy trudzie administracyjnej odpowiedzialności za powierzony sobie dobra oraz wiernych. „Studia Prymasowskie” są szansą na pełniejsze odkrycie tożsamości chrześcijańskich postaw, które kształtują dzieje pokoleń. Prymasi Polski wnieśli niezaprzeczalny wkład w budowanie społeczności wiernych otwartej na znaki czasu i gotowej podejmować wyzwania współczesności. Można żywić nadzieję, że dzieło Ośrodka Dokumentacji i Studiów nad Osobą i Nauczaniem Kardynała Stefana Wyszyńskiego przyniesie owoce w refleksji akademickiej, która przełoży się na recepcję dzieła Prymasów Polski w naszych czasach.

Ks. Jerzy Świędrowski